

Márton Árpád

21 év története, következményei és tanulsága

Ahhoz, hogy a vitaindítóban felvázolt elképzelésekkel ellentétes megítéléseimet alátámasszam, nem elég csak a 2007-es évig visszanyúlnom. Ezért eszmefuttatásom sem fogja feszesen követni a vitaindító szerkezetét.

I. Jobboldaliság vagy baloldaliság, avagy inkább mérsékeltek kontra radikálisok

A vitaindító egy érdekes logikai bukfencel próbálja az RMDSZ és az azon kívül politikai szerepet vállalók közti konfliktust pusztán ideológiai okokból levezetni, mégpedig úgy, hogy az RMDSZ-t baloldalinak, az azon kívül állókat pedig jobboldalinak titulálja. A logikai bukfenc kiindulópontja egy axiomaaként kezelt valótlan állítás, mely szerint az RMDSZ nem nyilvánította volna ki jobboldaliságát, ezért a vele szemben állók nyilvánvalóan jobboldaliak, ha pedig az RMDSZ nem jobboldali, akkor baloldali, így megjelenik egy űr jobboldalon, amit ellenlábasainak kell betölteniük. Ez a gondolatmenet bármely elfogulatlan olvasónak kissé nyakatekertnek tűnhet, de azon túlmenően, amint már jeleztem, a kiindulópontja is hamis. Véleményem szerint valamely politikai alakulat ideológiai hovatartozását három tényező alapján lehet megállapítani: 1. melyik nagy európai politikai szövetségekhez tartozik; 2. mi szerepel a programjában; 3. milyen konkrét cselekedeteket tett programja megvalósításának érdekében, esetleg éppen azzal ellentétes irányban. Vegyük számba e három elemet.

1. Az RMDSZ már a 90-es évek elején belép az EDU-ba, amely jobboldali európai pártszövetség, majd az Európai Néppártba. Ugyanakkor a párttörvény elfogadása után a Keresztény Demokrata Párt az RMDSZ-en belüli mozgalommá alakul, és mint ilyen válik az EUCD tagjává. Mind ezidőtájt, a 90-es években a FIDESZ még a liberális pártszövetség tagja, a Demokrata

Párt pedig viszonylag későn, a szociál-demokrata pártszövetségbe lép be. Amikor előbb a FIDESZ, majd a Demokrata Párt az Európai Néppárt tagjaivá válnak, akkor az RMDSZ már rég tagja a szövetségnek. Igaz ugyan, hogy független Európa-parlamenti mandátuma megszerzése után Tőkés László is megpróbál bekerülni a néppárti frakcióba, de azt a Demokrata párti képviselő megakadályozza. Lévé, hogy nem akar a függetlenek egyes társaságához tartozni, a zöld pártokat tömörítő frakcióhoz csatlakozik. Az európai doktrínákban nemcsak a szociál-demokráciát, hanem a liberalizmust és a zöld-pártiságot is inkább baloldalinak tartják, mint jobboldalinak. Az RMDSZ jobb-közép elkötelezettségét az is jelzi, hogy soha nem kacérkodott e pártszövetségből való kilépéssel. Ernyőszervezet lévé, a szövetségen belül létezik liberális és szociál-demokrata platform is, de az Európa-parlamenti választások után képviselői számára kötelezővé tette a néppárti frakcióhoz való tartozást, bár volt olyan javaslat is, hogy a képviselők belátásuk szerint bárhova beiratkozhasanak. Eckstein-Kovács Péter egyebek között ezért nem pályázott meg egy ilyen jelölést.

2., 3. Jó, ha a programban foglaltak és a politikai cselekvés nem térnek el egymástól. Ezért én e kettőt együtt elemzem. Az RMDSZ programjában a kezdetektől benne volt a kommunista rendszer által elkobzott tulajdonok visszaszolgáltatása (*restitutio in integrum*). Ezért következetesen cselekedett is, ennek köszönhető, hogy ma már Romániában az ingó és ingatlan tulajdonok egyre nagyobb arányban kerülnek vissza volt tulajdonosaikhoz, mind magánemberekhez, mind közbirtokosságokhoz, mind civil társadalmi szerveződésekhez, mind pedig egyházakhoz. A folyamat még nem zárult le, de az RMDSZ továbbra is szorgalmazza annak kiteljesítését, törvénytervezeteket nyújt be annak érdekében, hogy a visszaszolgáltatás minél teljesebb körű legyen. Ez egyértelműen egy jobboldali választás és cselekedet.

Az RMDSZ programjában áll, és cselekedett is annak érdekében, hogy a felekezeti oktatás ismét polgárjogot nyerjen Romániában, ami szintén egy jobboldali elkötelezettségre vall.

Az autonómiák igénylése, létrehozása, valamint azok tagadása nem jobb vagy baloldaliság kérdése, hiszen baloldali pártok is lehetnek autonómia-pártiak, és a konzervatív pártok is hirdethetik a központosított állam szükségességét.

A nemzeti jellegű követelések is inkább egy jobboldali politikai alakulat jellemzői, bár ismertek ilyen elkötelezettségű baloldali pártok is, például a kurdok esetében. Következésképpen, ha az RMDSZ programjának konkrét elemeit, politikai cselekvésének fő irányvonalát, illetve európai pártszövet-

séghez való tartozását és abban való következetességét vesszük szemügyre, akkor nyilvánvaló, hogy az RMDSZ nemcsak kinyilvánította, hanem ki is tart amellett, hogy ő egy jobbközéphez tartozó szövetség, és cselekedeteivel nap mint nap bizonyítja is azt. Ebből következik, hogy az egész hókuszpókusz, ami révén a vitaindító baloldalivá próbálja tolni az RMDSZ-t, teljesen alaptalan, amennyiben a szövetséget önmagában elemezzük. Ha pedig más politikusokhoz való viszonyából próbálunk ilyen következtetést levonni, akkor nagyon könnyen adódik az az analógia, hogy lévén, hogy a Jobbik jobbra van a FIDESZ-től, a FIDESZ egy baloldali párt lett ismét. Gondolom ezt az állítást senki sem venné komolyan, hiszen a jobbközéptől mindig jobbra van a szélsőjobb.

Az előbb említett analógiát természetesen én nem is tartom kiterjeszthetőnek az erdélyi politikai életen belül bárkire azon szereplők közül, akikkel a vitaindító is foglalkozik. Igaz ugyan, hogy megjelentek a magyarországi szélsőjobb képződményeknek ilyen-olyan erdélyi fiókái is, de ez nem az aktív politikai szerepet vállalt szervezetekre jellemző, sőt ezek szélsőséges megnyilvánulásaitól valamennyien elhatárolták magukat. Ráadásul, ha a szervezetek programjait vesszük szemügyre, akkor azokban ugyanazokat az elemeket lelhetjük fel: korlátlan anyanyelv-használati jog, területi és kulturális autonómia, teljes visszaszolgáltatás, a magyarság nemzeti közösségként való elismertetésének igénye. Ellentétben azon állítással, mely szerint az RMDSZ esetleg eszköznek tekinti az autonómiát és nem kíván igazi decentralizációt, e szövetség programjának 7%-át teszi ki az az alfejezet, amely a nemzetpolitikai törekvések fejezetén belül van, és amelynek címe egyszerűen autonómia. Ez részletesen kifejti, hogy mit is értünk autonómia alatt. Ezek szerint egyebek közt az autonómia:

- „- a demokratikus döntéshozatal és államszervezés gyakorlata;
- elv, amelynek a jogállam intézményeinek kiépítése során kell érvényesülnie;
- alapja az EU-ban is alapelveként kezelt önkormányzatiság és szubszidiaritás eszméje;
- érvényesülésének kerete a működő, hatékony, emberközpontú jogállam intézményrendszere;
- a nemzeti közösség joga, amelyet identitása védelmének kibontakoztatása, fejlesztése és megőrzése érdekében gyakorol;
- eszköz, amellyel a romániai magyarság szülőföldjén megalapozhatja gazdasági és kulturális fejlődését, megteremtheti megmaradásának anyagi, politikai és jogi feltételeit...” illetve

„Az RMDSZ az autonómiaformák - beleértve a területi autonómiát is - jogi megfogalmazását és törvényhozás útján való érvényesítését kívánja elérni...”

továbbá

„Mindaddig, míg az ezt biztosító törvények meg nem születnek, az RMDSZ a maga által megszervezett belső választások útján olyan autonómia tanácsokat hozhat létre, amelyek, korlátozott hatáskörben, a jogállam és az érvényben lévő törvények keretei között a közösség identitását érintő kérdésekben korlátozott önkormányzati feladatokat látnak el.

A személyi elvű autonómia révén létrejön a romániai magyarság saját intézmény-rendszere az oktatás, a művelődés, a tájékoztatás, valamint a kulturális örökség védelmének a területén. Ezen autonómiát a romániai magyar közösséghez tartozó személyek által választott köztestületek gyakorolják. A magyar nemzeti közösség önkormányzata a szabad identitás elvét érvényesítő regisztráción alapuló választási névjegyzékek, és az ennek alapján megtartott általános, titkos és közvetlen választás útján jön létre, amelynek szabályosságát külön törvény alapján az állam szavatolja.

Különös fontosságot tulajdonítunk a személyi elvű autonómia alapján működő Kulturális Autonómia Tanácsnak, a regionális önkormányzat megvalósítását célul tűző Székelyföldi Önkormányzatok Szövetségének.

A sajátos státusú helyi önkormányzatok által gyakorolt autonómia azon helyi közigazgatási egységeket illeti meg, amelyekben számottevő arányban élnek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek, és a lakosság e státust népszavazás útján elfogadja.

A területi autonómia a helyi önkormányzatok társulásával jön létre.”

Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács honlapján nincs kifejtve ez egy program részletezésében, de az igazsághoz tartozik, hogy elkészítettek autonómia törvénytervezeteket. Hasonló módon készült el a Székely Nemzeti Tanács tervezete is, amit dr. Csapó József állított össze, és ami kis híján RMDSZ-tervezet lett, hiszen megvitatta az SZKT, de a kezdeményező nem volt hajlandó elfogadni annak módosítását.

Miben különböznek akkor ezek a szövetségek, pártok? Abban, hogy miként akarják mindezt megvalósítani. Az RMDSZ úgymond a „kis lépések” politikáját választotta, mások a „mindent vagy semmit”, „minél rosszabb, annál jobb” elkötelezett híveinek tartják magukat. Könnyű megérteni, hogy e szembenállás nem a pártok ideológiai különbözőségén alapszik, hanem a megvalósítás mikéntjének értékelésén, aminek köszönhetően mérsékeltek vagy radikálisoknak címkézhetjük a különböző csoportosulásokat. Azért írom ezt, hogy címkézhetjük, hiszen az egyéni sorsok azt igazolják, hogy olykor személyeken hirtelen cserélődik e címke.

II. „Többsmagyar versus interetnikus környezet törésvonala”

E törésvonal részben létezik, részben nem, és ott, ahol létezik, nem feltétlenül a helyzet indokolta. Először is a Partiumban egész nagy tömbök rajzolhatók ki, ahol a magyarság többségben van, másrészt a székelyföldiséget a történelmi Székelyföld területén élők sem érzik egyformán. Harmadrészt ott, ahol egyértelműen Székelyföldről beszélünk, és létezik székelyföldi tudat is, nem ritka az olyan közigazgatási egység, ahol a magyarság már nincs többségben, sőt tudata, félelmei olykor a szórványmagyarságéhoz hasonlítanak. Csak megemlítem, hogy a székelyföldi területi autonómia-tervezeteket gyártók többsége tudomásul sem veszi a történelmi Aranyosszék mint hetedik székely szék létét. Nem veszi tudomásul, még akkor sem, ha a hajdani szék egyik-másik települése éppen Maros megyében van. Székelyföld fővárosát, Marosvásárhelyt sokan már nem is tartják székelyföldi településnek, ráadásul nagyon sok marosvásárhelyi magyar szintén úgy gondolja, hogy ő nem székely. Gyakorlatilag az is kijelenthető, hogy az etnikai összetétel tudatos megváltoztatásával sikerült szétrombolni nemcsak a Partiumban a többsmagyar tudatot, hanem a Székelyföld egységtudatát is. Csak Háromszékot véve példaként, Hídvég és Előpatak községeken kívül már Zágón, Kökösen, Bölön községekben sincs többségben a magyarság, sőt magyar többségű községeken belül is vannak olyan falvak, mint Székelyszáldobos, Magyarhermány, ahol a magyarság nincs többségben. Ez ugyancsak „interetnikus” környezet, mindazzal együtt, ami abból fakad, legyen az az együttélés kompromisszumának keresése vagy a konfrontatív szembenállás, lásd magyarság és olykor magyar nyelvű, de nem ritkán román nyelvű roma közösség. Azon a vágyon kívül tehát, hogy Hargita és Kovászna megyében, valamint Maros megye egy részében élő magyarok szeretnék, ha anyanyelvük hivatalos lenne, és minden ügyüket e nyelven intéznék, valamint él bennük az a remény, hogy autonóm terület gazdaságilag a romániai átlag fölé emelhetné e térséget, a székelyföldi autonómia az átlagember számára mást nem jelent. Ráadásul, abból kifolyólag, hogy jelenleg e térség gazdaságilag a romániai átlag alatt van, Marosvásárhely inkább Kolozsvár felé kacsintgat. Valóban létezik egy olyan szembenállás, ami a nem székelyföldi területen élők és a romániai többi magyar között kialakult, és ez úgy fogalmazható meg, hogy ez utóbbiak úgy érzik, hogy mindaz, ami Székelyföldön radikális cselekedetként megjelenik, negatívan hat ki az ő jogaikra.

Nem volt szerencsés az sem, hogy egyesek a székelyföldi területi autonómiát szembeállították a kulturális autonómiával vagy más nyelvi, oktatási

jogokkal. Az RMDSZ programjában ez mind egyenlő súllyal jelenik meg. Eszerint:

„Székelyföld az erdélyi magyarság legszámosabb térségi közössége. Az erős Székelyföld az erdélyi magyarság gyarapodásának egyik garanciája. (...) A székelyföldi autonómia olyan közjogi szervezési keretet, intézményes struktúrát jelent, mely a helyi hatóságok számára döntéshozatali jogosítványok átvételét jelenti az államtól a helyi jogosítványok tekintetében. (...) Az autonómia ugyanakkor többlet-hatáskörökkel is jár, a régió sajátos kulturális és nyelvi hagyományait és örökségét tekintve. Támogatjuk a székely szimbólumok és színek minél szélesebb körű használatát, továbbá a .sic domain név bejegyzését.”

„Az RMDSZ kormányzati szerepvállalásának sarkalatos pontja kell legyen a modernizáció, a jólét, a decentralizáció és az autonómia. (...) Székelyföldnek gyorsforgalmi utakra és autópályára van szüksége. (...) A romániai régiók közül Székelyföld elsősorban sajátos nyelvi kultúrája révén emelkedik ki. (...) Ezért szorgalmazzuk a magyar és a román nyelv egyenrangú használatát Székelyföldön, azaz a magyar nyelv hivatalossá tételét régiókon belül. (...) A minőségi magyar felsőoktatás hangsúlyos jelenléte nélkül Székelyföldnek esélye sem lehet arra, hogy fenntartható saját jövőt építsen.”

„Interetnikus környezetben az eltérő élethelyzetek lehetőségei nagymértékben különböznek. A jelentősebb létszámú közösségek esetében az oktatási-kulturális intézményrendszer fejlettsége, a civil társadalom ereje, a magyar egyházak, valamint a bővülő önkormányzati lehetőségek esélyt nyújtanak a nemzeti önazonosság megőrzésére, azonban a szórványban élők helyzete kiemelt figyelmet érdemel.”

„Szórványközösség alatt azt az interetnikus környezetben élő nemzeti közösséget értjük, amely külső segítséget igényel nemzeti identitása megőrzése és továbbadása szempontjából. Kiemelt célunk az intergenerációs asszimiláció fékezése, negatív hatásának csökkentése, valamint az átfogó nyelvi tervezés, az anyanyelv használati körének kiszélesítése.”

„Hasznosnak tartjuk a székelyföldi és a többi, többségében magyarok által lakott régió, valamint a szórványban élő közösségek között kialakuló testvérkapcsolatokat, kulturális programokat.”

Ilyen vonatkozásban fontos az RMDSZ Kovászna és Hunyad megyei szervezeteinek összefogása és az így kialakított testvérmegyei programok.

Tagadhatatlan, hogy az úgynevezett „kislépések” politikájának útját járva az RMDSZ nem ragadt le a kinyilatkoztatások szintjén, hanem különböző történelmi pillanatokban azt próbálta megvalósítani, amit akkor éppen elérhetőnek tartott. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy építkezett. Itt sokan egy

újabb szembeállíthatóságot vélnek felfedezni, de tulajdonképpen ez is csak prioritás kérdése. Egyesek azt mondják, hogy meg kell alkotni az autonómiák törvényi keretét, és azt máról holnapra. Most. Aztán ráérünk azon belül kiépíteni az autonómiákat működtető intézményeket. Nyilvánvalóan ettől eltérő az, amikor előbb az intézményeket építjük fel egyenként, hogy azok készen álljanak, amikor az autonómiák törvényi kerete megszületik, és addig is egyre több jogot garantáljanak a közösségnek. Tagadhatatlanul fontos lenne a romániai magyarság számára az, hogy legyen egy mindent átfogó, önálló, államilag finanszírozott magyar egyeteme, de az sem kevésbé fontos, hogy a létező egyetemeken egyre több szakon indulhasson be magyar oktatás, vagy elkülönítsenek helyeket a magyarul végzettek számára (lásd jog).

Ha létezne egy hivatalos magyar nyelvvel rendelkező régió Romániában, akkor ott könnyebb lenne a magyar nyelv használatát garantálni az igazságszolgáltatásban. Ugyanakkor ez lényeges problémává válhat az ország többi részében. Az intézmény építkező szerkezet révén a Kisebbségi és Regionális Nyelvek Chartáját ratifikáló törvényben gyakorlatilag Romániában a magyar nyelv korlátlan használatát szavatolja az igazságszolgáltatásban. Erre épül a büntetőeljárás törvénykönyv, amely a nemzeti kisebbségek számára az anyanyelv használatát biztosítja anélkül, hogy azt bármilyen korláthoz kötné. A következő lépés már az kell, hogy legyen, és beismerem, ezt nehezebb megvalósítani, hogy az életbeléptetési törvényben azt szabályozzuk le, hogy ez szóban és írásban mindig ingyenes legyen, és hol lehet tolmács útján, vagy éppen anélkül ezt gyakorolni.

A törvénykezés menetével kapcsolatosan az RMDSZ programja fontosnak tartja:

„- a széles körű decentralizáció és szubszidiaritás elve alapján a helyi közigazgatás regionális, helyi önkormányzati (megyei, városi és községi), valamint kistérségi (önkormányzati társulások) szinteken való fejlesztését;

- olyan társadalmi feltételek kialakítását, amelyek alapján minden állampolgár szabadon vállalhatja, őrizheti és ápolhatja nemzeti identitását, használhatja nemzeti szimbólumait anélkül, hogy ezáltal bármiféle társadalmi, erkölcsi vagy jogi diszkriminációnak lenne kitéve;

- törvényes keretek biztosítását az anyanyelv szabad használatára a társadalmi élet különböző területein;

- a romániai magyar közösség saját művelődési intézményhálózatának, az oktatás és a szakemberképzés minden formáját és fokát magában foglaló anyanyelvű oktatási hálózat létrehozását;

- a romániai magyar nyelvű írott és elektronikus sajtó anyagi, gazdasági, szakmai és szociális feltételeinek javítását, színvonalának emelését, a tárgyalagos tájékoztatásra való törekvések támogatását;
- a romániai magyar nemzeti közösségnek a létező etnikai arányokat figyelembe vevő részesedését a központi és helyi költségvetés kulturális és oktatási forrásaiból;
- tudományos és kulturális ösztöndíjak alapítását, illetve hasonló jellegű díjak létrehozását és odaítélését”.

Törvénykezés szintjén ez úgy jelenik meg, hogy a szövetség kidolgozta a kulturális autonómiát is tartalmazó kisebbségi törvényt, benyújtotta a régiófejlesztési törvény módosítását, különböző törvények módosítása vagy elfogadása révén nőtt az önkormányzatok hatásköre (helyi rendőrség, tanügy, egészségügy). Ugyancsak a konkrét cselekvés szintjének tudható be a brüsszeli székelvényföldi képviselő megnyitása.

III. A személyek, avagy politikai szereplők

Az elmúlt 21 év történelmében voltak személyek, akik szimbólumokká váltak pozitív vagy negatív értelemben, vagy éppen olyanok, akik szimbolikája az idők során változott, akár azért, mert ők öltöttek más gúnyát, akár azért, mert a magyarság másképp látja, akár azért, mert a magyarság egy része így, más része úgy értékeli személyiségét. Az 1990-ben egységesen fellépő magyar szervezeten belül már megjelennek az erős egyéniségek szembenállása által kreált törésvonalak, de ezek nem ideológiaiak, nem is területiek, hanem a személyek vonzásköréhez tartozóak. Ilyen volt a 90-es évek elején a Király Károly és Szöcs Géza szembenállása Domokos Gézával. A brassói kongresszus közeledtével jelent meg az a fogalom, ami egyáltalán nem elegáns, a „gézátlanítás”. Akkor ugyanis többen úgy éreztük, hogy ha a szervezet élén álló két egymásnak feszülő, karizmatikus politikai személyiség nem rendelkezik döntési hatáskörrel a szervezet vezetésében, akkor a megjelenő ellentétek feloldhatók válnak. Ezt látszott veszélyeztetni az, amikor Tőkés László, aki addig viszonylag nem implikálódott e csoportvitákba, bár a radikálisabbak inkább felnéztek rá, mint a mérsékeltek, kishíján indult az elnökválasztási csatában. Ezt akkor sikerült megakadályozni, később azonban kiderült, hogy a csoportok újra kitalálják azokat a vezetőket, akik köré megtudják jeleníteni a saját különállóságukat, akik révén meg tudják valósítani az olykor személyes érdekeiket. Ugyanakkor az is kiderült, hogy nemcsak a politikai alakulatok esetleges kormányon léte erodálja azok támogatottságát, hanem a vezető tisztségbe került személyeké is erodálódik, azáltal, hogy

nemcsak szimbólumként, hanem emberként is jobban megismeri környezetük. Véleményem szerint például Tőkés László más-más megítélése a Királyhágómelléki Református Egyházközségben, illetve Székelyföldön nem elsősorban a székelyföldi területi autonómiához való viszonyának, hanem eme tisztségből fakadó erodálásának köszönhető. A királyhágómelléki egyházközség tagjai éveken keresztül közvetlenül tapasztalták azt, milyen Tőkés László az ember, a vezető, és mint minden vezető esetében, kialakították a székelyföldinél kevésbé kedvező értékelést. Székelyföldön ugyanis Tőkés László megmaradt a forradalom szimbólumának, a ritka vendégnek, a székelyföldi autonómia élharcosának anélkül, hogy bármi is hozzá tapadhatott volna, ami egy vezető emberhez hozzátapadhat. Szintén ennek tudható be, hogy számos székelyföldi településen egyik-másik vezetőjének köszönhetően, akik négy év alatt lejárátták magukat, az MPP ázsíója is csökkent, de a Tőkés László nevével fémjelzett EMNP biztató lehetőségként jelenik meg a kopott RMDSZ és MPP ellenében. Az, hogy a Kárpáton túli megyékben miért kapott 18 000 szavazatot Tőkés László, nem hiszem, hogy a székelyföldi autonómiával kapcsolatos radikális álláspontját igazolja.

IV. Egységparadigma

Én szeretem és csodálom a tudósokat, bár olykor úgy érzem, hogy okos dolgokat magyarul is lehet mondani, nemcsak valami erőltetett tudományos tolvajnyelven. De mindettől eltekintve az egységet vagy annak kívánását nemcsak egy tudományos bonckés és lencse alá vetendő paradigmának tartom. Nem a könyvtárakból, konferenciatermekből és a kutatás vegytiszta lombikjaiból vélem ismerni az emberek gondolatait. A mindennapi tapasztalatból, ha úgy tetszik, empirikusan szeretek következtetni. Meggyőződésem, hiszen nap mint nap hallom, ezt mondják az egyszerű emberek a székelyföldi falvakban, városokban, a partiumi tömbmagyarságban vagy szórványban, a tudomány fellegvárában, Kolozsváron, hogy: „Mikor fejezik már be a marakodást?”; „Mikor fognak már össze?” Tehát paradigma vagy nem paradigma, de élő elvárás, a romániai magyarság többsége összefogást vár el politikai vezetőitől, és a legnagyobb bűnüknek pontosan ez összefogás nem létrejöttét tartják. Ezért volt siker a 2009-es összefogás, ezért volt rész-kudarc a parlamenti választásokon 2008-ban több székelyföldi egyéni választókerületben megjelenő több magyar jelölt. Egyik esetben maximális mozgósítás volt, másik esetben maximális távolmaradás, nem is beszélve az elvesztett szavazatokról. Ezért volt arra szükség, hogy létrejöjjék az EMEF, és ezért baj az, hogy a részeredményeket sem sikerült felmutatni.

V. EMEF

Az EMEF működésében az autonómia szaktestület tevékenységét tartom a legfontosabbnak. Igaz, hogy itt is megjelentek a szembenálló megközelítések, ami olykor kapkodáshoz is vezetett. Volt, aki túlságosan is elméleti megközelítés irányában szeretne volna eltolni a dolgok menetét, volt aki (például alulírott) a politikai mindennapok konkrét eseményeihez próbálta hozzáláncolni a szárnyaló elmélkedést, voltak, akik az egyik már létező tervezet, koncepció maradéktalan elfogadását várták el másoktól, mások pedig egy másik tervezet, koncepció hasonló elfogadását. Megpróbáltunk egy egységes nyelvezetet létrehozni azáltal, hogy a problémásnak vélt kifejezések mindegyikét meghatározzuk, hogy nemcsak a romániai magyarság, hanem mindenki számára világos legyen, hogy amikor egyik vagy másik szót használjuk, mire is gondolunk. Csak egy meghatározandó szavak (feltehetően nem teljes) jegyzéke készült el. A meghatározások már nem, mert sürgetett egy esetleges alkotmánymódosítás kiváltása. Talán ilyen vonatkozásban jutottunk a legmesszebb, hiszen sikerült megegyeznünk abban, hogy ki kell dolgozzunk egy teljes önálló alkotmánytervezetet, és megegyeztünk hat alappillérben, amelyekre ezt építeni szeretnénk. Ez a bizottságon belül konszenzust élvezett, az EMEF-csúcs azonban a döntést elhalasztotta, mert egyik oldalnak is, másik oldalnak is voltak oportunitási meglátásai. Véleményem szerint ezt a munkát folytatni kellene, és a konkrétumok felé közleltetni. Vita alakult ki, és mostanában újra felizzott a nemzeti kisebbségi törvény körül. Sajnos ezt a beszélgetést sem sikerült higgadtan, elvszerűen lefolytatni. Olykor ugyanis megjelenik az elvi megközelítésen túli merev szembenállás, bár az EMEF autonómiabizottságának mindkét oldalán többségében olyan személyek ülnek, akik a 90-es évek elején a MISZ-ben kezdték politikai pályafutásukat. Az olykor merev politikai feladat akadály voltát a legjobban az példázza, hogy annak idején, amikor az egyik, Toró Tiborék által benyújtott törvénytervezetet elolvassván jónéhány módosító javaslattal szerettem volna ellátni, azt nem fogadták el. Nem fogadták el, bár jeleztem, hogy amennyiben elfogadják, én is aláírom a tervezetet. Toró Tibor azzal indokolta viszonyulását, hogy nem áll módjában bármiféle kiigazítást elfogadni.

VI. Jövőkép?

A helyhatósági és parlamenti választások közelednek. Ez is adott alkalmat arra, hogy e vitára sor kerülhessen. A választási rendszerek törvényei

kegyetlenek. Ha egy országon belül a bejutási küszöb 5%, akkor a 90%-nyi többségi nemzet valamely pártja számára a nemzettársai 6-7%-ának támogatását kell megszereznie. A 6,5%-nyi nemzeti kisebbség valamely szervezetének viszont nemzettársai kb. 90%-ának támogatását kell megszereznie. Ha három szervezet verseng azért, hogy a 100%-ból 90-et megszerezzen, akkor elég nagy az esélye annak, hogy ez egyiknek se sikerüljön. Ami a koalícióban való indulást illeti, Romániában egy három szervezetből álló koalíció számára a bejutási küszöb 8%, ami ugye a 6,5% -nál egy picivel nagyobb. Egy „bejegyeztetett választási pártot” könnyen minősíthetnek, ha az az érdek, koalíciónak, aminek a következménye a be nem jutás. A szigorú feltételek miatt a bejutást megcélzó szervezetek kötelesek lesznek nemcsak Székelyföldön indulni, ezáltal méginkább rontva a magyarság esélyeit a nem székelyföldi megyékben is. A parlamenti választásra létrehozandó megegyezést célzó „élesben” folytatott önkormányzati választás szintén odavezethet, hogy mindhárom szervezet megjelenik mindazon településen, ahol jelentős arányú magyarság van, ezáltal ismét csökkentve a magyarság képvisleti jelenlétét az önkormányzatokban Székelyföldön belül és Székelyföldön kívül is. Számomra egyértelmű, hogy az összefogás elkerülhetetlen, hacsak a magyarság politikusai nem akarják aláásni e közösség jövőjét, ehhez azonban tárgyalásra van szükség, nem konfrontációra, nem egymásra mutogatásra, nem újabb pártok bejegyzésére. Én logikailag nem értem, de az az érzésem, hogy nagyon sok nemzettársam sem érti, hogyan lesz nagyobb az összefogás attól, hogy egyre több magyar szervezet verseng egymással, és nem egy szervezeten belül méretkeznek meg a személyek.